No 7. Donderdag 18 Februari 1909 9de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Apeldoorn:

Causerie (met lichtbeelden) te houden door den heer B. Immink van Rotterdam, in de Groote Zaal van het Hotel van der Burg op Zaterdag den 20 Februari 1909 (aanvang 8 uur n.m.) over:

Een reisje naar Suriname, Curaçao en Venezuela.

Leden met één huisgenoot(e) hebben vrijen toegang; verdere huisgenooten tegen *f* 0.10 per persoon. Voor niet-leden bedraagt de toegangsprijs *f* 0,50 per persoon.

F. GERDES-OOSTERBEEK,
Secretaris.

Van de Afdeeling Leiden:

Gewone algemeene vergadering

op Vrijdag 19 Februari 1909, 's nam. te 4¼ uur, in het Nutsgebouw (Steenschuur).

Punten van Behandeling:

1. Jaarverslag over 1908.
2. Rekening en verantwoording over 1908.
3. Verkiezing van twee bestuursleden wegens periodieke aftreding der heeren Rijke en Bouman.
4. Verkiezing van twee afgevaardigden en van twee plaatsvervangende afgevaardigden ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.
5. Wijziging en aanvulling van het Huishoudelijk Reglement der Afdeeling.
6. Rondvraag.

Namens het Bestuur:
De Secretaris,
Mr. ED. RIJKE.

Van de Afdeeling Breda en Omstreken:

I. Onder de dienstaanbiedingen in dit Weekbl. kwam voor de advertentie: „Dame 32 jaar, P. G., lib., etc." Deze dame heeft eene aanbieding uit New York ontvangen en aangenomen. Zij verzoekt — onder dankbetuiging — de advertentie te doen vervallen. In de plaats komt nu de volgende aanbieding:

„Gediplomeerd Boekhouder, 26 jaar oud, zoekt plaatsing, uitstekende referentiën. Brieven te adresseeren aan den Secr. Afd. Breda, den heer J. C. van Reijn, Steenweg A 377a, Prinsenhage.

Aan de leden van Oost en West te Breda.

„De vroeger aangekondigde **voordracht van den heer Albert Vogel** zal plaats hebben 24 Maart a.s. in Concordia. Aan de leden zullen twee gratis toegangskaarten per post worden gezonden."

HET BESTUUR.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Naar aanleiding van de oproeping door den redacteur van „Jong Indië" voor de noodlijdenden tengevolge van **de groote ramp,** de aardschuiving te Pendjaloe (residentie Cheribon) — zie het vorige nummer van het „Koloniaal Weekblad" — verzonden wij uit het **Ondersteuningsfonds** der Vereeniging „Oost en West" een bedrag van *f* 25 aan onzen correspondent te Batavia.

Wie stelt ons in de gelegenheid meer over te maken voor dit doel, — en wil bijdragen tot versterking van ons genoemd fonds, ten einde daaruit te kunnen putten telkens in gevallen, dat ingezetenen uit onze Indiën door onverhoedsche rampen getroffen worden?

Aan de achterzijde van den omslag van dit blad treft men een inschrijvingsbiljet aan.

II. Ook vestigen wij de aandacht onzer lezers op de gelegenheid, om op het inschrijvingsbiljet, dat voorkomt op de achterzijde van den omslag, bij te dragen tot het **Indisch Vreugdeblijk aan H. M. de Koningin.**

De ingevulde biljetten moeten worden toegezonden aan den penningmeester van het Hoofdbestuur, den heer A. A. C. Harting, Heulstraat 17 te 's-Hage.

Verleden week werden de navolgende inschrijvingen ontvangen:

H. te 's-Hage	*f* 7.50
N. N. idem	*f* 2.—
B. v/d Br. idem	*f* 5.—
M. idem	*f* 10.—
Totaal	*f* 24.50

III. Den 13 Februari 1909 werd door den Voorzitter van onze Vereeniging de commissie geïnstalleerd, welke zich zal bezighouden met het dienen van raad en bijstand aan jongelieden, die uit Oost- en West-Indië in Nederland komen, om hier hunne studies en opvoeding te voltooien.

In het bizonder zal ten deze de aandacht worden gevestigd op de Inlandsche jongelieden (Indiërs).

Besloten werd, om — onder schriftelijke kennisgave aan den Minister van Koloniën van het optreden der nieuwe commissie — een reglement te doen opmaken en vaststellen en aan het optreden de noodige publiciteit te geven.

Voorts werden eenige fondsen ter beschikking van de commissie gesteld.

Die commissie is samengesteld als volgt:

Prof. Dr. H. Kern, oud-hoogleeraar, eere-voorzitter.
Prof. Mr. J. E. Heeres, voorzitter, te Leiden.
Mr. C. Th. van Deventer, onder-voorzitter, te 's-Hage.
Mr. Th. B. Pleijte, Secretaris-penningm. te Amsterdam.
Mr. J. H. Abendanon, te 's-Hage.
H. F. Roll, te Hilversum.
Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, te Leiden.
Prof. D. van Blom te Delft.
H. H. van Kol, te Voorschoten.
Prof. C. A. van Ophuijsen, te Leiden.
E. van Assen, te 's-Hage, leden.

IV. Ten kantore Heulstraat 17 zijn alsnog beschikbaar de populaire werkjes:

a. **Een boekje over onze Oost, voor hen die er niet geweest zijn",** door J. H. en H. B.

Prijs 1 ex. à *f* 0.10.
„ 50 ex. à *f* 2.80.
„ 50 ex. à *f* 2.20 voor departementen en leden der Mij. tot Nut v/h Algemeen, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den inlander en zijn zieleleven,** door T. J. Bezemer.

Prijs 1 ex. *f* 0.05.
„ 50 ex. *f* 2.—.
„ 50 ex. *f* 1.55 voor departementen en leden der Mij. tot Nut v/h Algemeen, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De *Standaard* over een candidatuur Colijn. — V. Kil. een lezing door den Piketreiziger, Dr. S. van Hedin, voor de *Royal Geographical Society* gehouden. — De Curaçaosche correspondent van de *Tijd* over het nut der oprichting van het station van draadlooze telegrafie te Curaçao in verband met den regenval.

Onder het opschrift „Koloniale Candidatuur" driestart *De Standaard*:

„Nu ook de antirevolutionaire partij almeer uit haar rol van oppositie-partij uittreedt, en in steeds toenoemende mate de mede-verantwoordelijkheid voor het beleid van 's Lands zaken begint te dragen, mag het aan de districten wel op het hart worden gebonden, zich helder rekenschap te geven van de veranderde eischen, die dit aan onze candidaten voor het lidmaatschap der Kamer stelt.

Onze Kamerclub krijgt nu in klimmende mate behoefte aan specialiteiten. Bij de jongste verkiezing in het district Ede is het ons gelukt, de aanwinst te verkrijgen van een finantieele specialiteit; maar met name voor de Koloniën is onze club op dit oogenblik geheel ontbloot. We hadden een Keuchenius als tolk en raadsman op dit gewichtig terrein, en na hem schonk God ons Idenburg, wiens naam als trouw Antirevolutionair, kenner van onze Koloniën en uitstekend bewindsman reeds na zoo korte jaren algemeen gevestigd is.

Gelukkig dat er in den heer H. Colijn, adviseur van de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, thans een tweede Idenburg beschikbaar is. Een even trouw en beslist partijgenoot, een even groot kenner van

onze Koloniën, een even vlot en boeiend spreker, een niet minder practisch man.

Reeds in 1905 was de aandacht van meer dan één zijde op hem gevestigd, maar toentertijd moest van zijn candidatuur worden afgezien, daar geen het minste uitzicht bestond, dat hij zou overkomen.

Thans meenen we te mogen verzekeren, dat hij den Kamerzetel c.q. wel zou aannemen. Hoe kostelijk zou het dan niet zijn, zoo Gouda, dat ons in 1901 Idenburg schonk, thans ook Colijn kon afvaardigen. Of, zoo Gouda dit niet aandurft, dan een ander district.

We zeggen: aandurven, want gelijk vanzelf spreekt, kan Colijn niet overkomen, om zelf zijn candidatuur te bepleiten, en, hoezeer ook ten onrechte, heerscht soms de vreeze dat men dan niet slagen zal.

Wij voor ons deelen in die vreeze geen oogenblik.

Die vreeze zouden we wel koesteren bij een man van lager rang; maar bij een man van den eersten rang als Colijn, is zulk een vreeze geheel denkbeeldig.

Een man, dien ieder, die op de hoogte is, kent, is bekend, ook al komt hij zich niet aan de kiezers presenteeren.

Bovendien een goed georganiseerd district zet zijn candidatuur door, ook zonder den omhaal van meetings en van electorale gevechten in de dorpsherberg."

Als de heer Colijn er nu nog niet komt, nu de chef van de zaak hem zoo kwistig met lof overlaadt, en er beslist voor instaat, dat in Colijn een tweede Idenburg steekt, hetgeen nog te bezien staat, weten wij het niet.

***

Van de „Royal Geographical Society" te Londen heeft de bekende Zweedsche Tibetreiziger, dr. Sven Hedin, een hoogst interessante lezing gehouden over zijn derde reis door het geheimzinnige land aan gene zijde van het Himalaya-gebergte.

Aan het verslag, dat de Londensche correspondent van het *Alg. Handelsblad* van deze voordracht gaf, ontleenen wij o. m. het volgende:

„Het belangrijkste van den avond, schrijft hij, was toen dr. Sven Hedin ging verhalen van zijn tocht van Gastoh uit naar het onbekende binnenland, nooit door een Europeaan betreden. Geen leugen-praatjes, geen goud echter konden een Tibetaansch hoofd verleiden, hem naar dat onbekende te brengen, hij wilde zijn hoofd niet op het spel zetten. Maar toen gaf dr. Sven Hedin voor, dat hij naar Peking wilde trekken, hij had voor zich besloten een gevaarlijken omweg van een half jaar te maken en de Chang-Tang, het mysterieuse gebied, in te gaan van het Noorden en gansch Tibet nog eens diagonaals-gewijzen te doorkruisen.

Zijn beweren, dat hij dus niet tot het onbekende zou ingaan, maar op Peking afgaan, werd geloofd, en zoo liet men dus toe, dat hij daarvoor zijn karavaan versterkte met levensmiddelen. Rijk werd toen zijn tocht aan avonturen. Zoodra hij met inboorlingen in aanraking kwam, kleedde hij zich als een reizend Ladaki koopman, zijn Europeesche kleeren zorgvuldig verbrandende en zich gelaat en armen inwrijvende met gemeenen Oostindischen inkt, om zooveel mogelijk de huidkleur der inboorlingen nabij te komen. De tocht was vreeselijk genoeg. Soms sneeuwde het dagen achtereen, angstwekkend staken de zwarte bergwouden op uit de eindeloos witte sneeuwvlakten, waardoor de karavaan zich slechts moeilijk doortocht baande bij een koude van meestal 35 gr. Celcius onder het vriespunt. De levensmiddelen werden steeds schaarscher, kleeren, doozen, instrumenten eindelijk moesten verbrand om ten minste eenig vuur te hebben in de tenten; van het medegenomen vee, van de honden stierven er telkens. „Een raaf," dus zeide dr. Hedin, „volgde ons drie dagen lang in zijn vlucht — ik haatte die vogels; waar zij volgen kan men voorspellen, dat zij beseffen dat er spoedig lijken voor hen liggen zullen."

Zoo ging de tocht voort, maar bij Raga-tasam, juist toen de Kinchen la-pas was overgetrokken, kwam de expeditie op 27 April 1908 een gewapende bende tegen. Het bleken door de overheid te Sakadsong uitgezonden soldaten, om de expeditie tegen te houden, omdat verondersteld werd dat de Hedim Sahib van het vorig jaar — daarmede werd dr. Sven Hedin bedoeld — bij de karavaan was. Zij hadden in last de bagage te onderzoeken en mochten de karavaan laten gaan als de gids, Abdul Kellin, schriftelijk zou verklaren, dat er geen Europeaan bij was. Zulk een verklaring vond dr. Hedin zelfs te sterk voor zijn aardrijkskundig geweten en hij besloot trots de smeekbeden zijner volgelingen, die voor zijn leven vreesden, zich bij zijn vervolgers bekend te maken. Hij deed het en vond als hun leider een ouden vriend, een Tibetaan, Pemba Tsezing, en toen — toen behoefde hij zich gelukkig niet meer zwart te verven! Met die soldaten reisde dr. Sven Hedin toen verder naar Sakadsjong, waar het hoofd hem met gevaar voor zijn eigen toekomst best ontving en de bevolking erg vriendelijk voor hem was; men noemde hem Padishahim, d. w. z. Uwe Majesteit, zelfs Rinpotche, d. i. Uwe Heiligheid, doch dit, zeide de doctor onder gelach zijner toehoorders, „was mij toch wat al te sterk."

Sedert heeft men Sven Hedin stil laten trekken door het tot dusverre nooit door een Europeaan bezochte gebied, dat hij beschrijft als een hoogst belangrijk bergland, vol meren en waar hij gelegenheid vond de eigenaardige tempels en kloosters der Tibetanen te zien en te bestudeeren. Het geheele land, dat hij thans men goedkeuring van den Indischen onderkoning, lord Minto, Trans-Himalaya heeft genoemd — „de schooljongens", zeide hij lachend, „hebben nu weer iets meer te leeren door mijn toedoen — noemt dr. Sven Hedin in lengte, breedte en hoogte een der grootste bergstelsels ter wereld; de lengte er van schat hij op 2000 Eng. mijlen. Nergens is het één bergreeks, meestal is het gevormd door drie, vier reeksen en de breedte is meestal 120, soms zelfs 200 mijlen. De passen over de reeksen zijn zoo moeilijk te begaan, dat dr. Hedin het bepaald tot de onmogelijkheden rekent dat ooit een modern leger met kanonnen en alles wat daarbij behoort, den overtocht over die bergen zou kunnen doen, en hij aarzelde dan ook geen oogenblik tot zijn gehoor te zeggen, dat Voor-Indië aan den noordkant ten allen tijde beslist veilig is te noemen tegen eenigen vijandelijken inval — het heeft er een natuurlijke verdedigingslijn, die n i e t te overschrijden is.

Ik moet het hierbij laten, zoo schrijft hij ten slotte, hoe groot de verleiding is om nog véél veel meer uit de belangrijke rede van een zoo belangwekkend man aan te stippen."

***

De Curaçaosche correspondent van *De Tijd* is ten zeerste ingenomen met den afloop van het Castro-conflict van Curaçao. Uit het kwade kan dikwijls het goede voortkomen, zegt hij, en wijst dan op enkele voor de bewoners van het eiland gunstige resultaten, die het gevolg zijn geweest van Castro's „[illegible]". Zoo schrijft hij o.m.:

„Op nog een ander goed gevolg zou ik nog even de aandacht willen vestigen, n.l. op de oprichting van een station voor draadlooze telegrafie. Niet zoozeer is dat station een hulpmiddel voor den handel, maar, en dat zegt voor ons waterloos eiland nog veel meer, voor de regenverschaffing. Reeds meer dan drie jaren geleden deelde een Curaçaosch lokaalblad, „La Cruz", mede, dat in Cornwallis, in Engeland, zulk een station was opgericht en dat weldra de landbouwers der omstreken zich tot de Regeering wendden met het verzoek, dat station te verwijderen, om reden het bijna niet meer ophield met regenen. Nu hebben zij sinds Augustus 1908 ook een station voor draadlooze telegrafie. En wat zien wij? Dat sinds de oprichting de buien bijna niet van den hemel zijn en het anders zoo dorre Curaçao bijna dagelijks verkwikt wordt door overvloedige regens, die het eiland in één grooten tuin herschapen hebben. Opmerkelijker nog. De laatste weken van October en de eerste weken van November lagen onze oorlogsschepen bijna voortdurend stil in onze haven, zoodat er, uit den aard der zaak zeer weinig draadloos getelegrafeerd werd. Die vier of vijf weken kenmerkten zich weer door felle droogte. Nauwelijks echter waren onze schepen weer buitengaats, om aan de kusten van Venezuela te demonstreeren, of weer viel de regen overvloedig en heeft niet opgehouden te blijven vallen tot op dit oogenblik.

Nu moge dit alles toevallig zijn. Curaçao heeft wel eens meer goede regenjaren gekend, ook zonder draadlooze telegrafie. Ook 1906 was een goed regenjaar. Maar toch blijft het opmerkelijk, dat het regenjaar 1906 zoo spoedig gevolgd wordt door een tweede. Zou dat geen aanleiding zijn tot het nemen van verdere proeven? Wij weten, dat eenige jaren geleden, door eene van Bestuurswege benoemde commissie rapporten zijn uitgebracht over het regenschieten met kanonnen.

Een ongunstig rapport is door het Bestuur aan de Regeering in Nederland opgezonden. (Men fluistert hier hardop, dat het gunstige rapport de eer of het geluk niet had de Hooge Regeering te bereiken.) Er werden dus geen verdere proeven genomen. Nu staat men voor een nieuw feit, dat van onberekenbaren invloed kan zijn op den bloei onzer kolonie. Als men nu al het geld, dat besteed wordt aan landbouwproeven, die mislukken m o e t e n uit gebrek aan water, eens besteedde aan het beproeven om regen te verkrijgen door middel der draadlooze telegrafie, waarlijk, wij gelooven, dat 't geen weggeworpen geld zou zijn.

En als het blijken mocht, dat wij werkelijk de wolken, die ons in zoo grooten getale voorbijtrekken, door trillingen in den dampkring, zouden kunnen bewegen ons van haren overvloed iets mede te deelen in plaats van haren rijkdom noodeloos in de zee uit te storten — dan zouden wij met Archimedes kunnen uitroepen: E u r e k a. Ik heb het gevonden! Dan was het de moeite en de kosten waard zulk een station ook op te richten op Bonaire en Aruba; dan zou de landbouw van zelf bloeien en werden wij meer onafhankelijk van Venezuela.

Men neme de zaak in overweging. Zij is het overwaard."

Uit de O.-I. Mail.

De Indische Bestuurs-academie.

Over dit kindje van minister Fock is in de J a v a-B o d e al menig woordje gezegd en zijne levensvatbaarheid in twijfel getrokken. Uit Nederland werd onlangs van bevoegde zijde aan dat blad geschreven, dat men eindelijk begint in te zien, dat bij een doelmatige inrichting der indische ambtenaars-opleiding, de meeste der onderwezen vakken even goed, ja veel beter konden worden overgebracht naar de vooropleiding. Niet alleen de indische regeering, die een vijfentwintigtal van hare bestuurs-ambtenaren zeer lang moet missen, aan wie zij zoo groote behoefte heeft, moet de creatie eene verkeerde vinden, maar dit oordeel zou worden gedeeld door eenigen der meest invloedrijke curatoren als de oud-gouverneur-generaal W. Rooseboom en Dr. C. Snouck Hurgronje; de laatste zou zich zelfs hebben uitgelaten, dat het een spannen was van de paarden achter den wagen. Alleen de vergelijkende koloniale staatkunde, verreweg het belangrijkste vak, dat onderwezen wordt, zal waarschijnlijk bij de vooropleiding niet zooveel belangstelling vinden als bij mannen, die de praktijk van ons indisch stelsel hebben leeren kennen; maar die studie kunnen intelligente ambtenaren toch ook wel zonder deze instelling maken.

Alles te zamen genomen, geloofde de zegsman, dat de mogelijkheid geenszins uitgesloten is, dat de bestuurs-academie wel weer zal verdwijnen.

De heer M. v a n G e u n s, de sedert eenige maanden hier te lande vertoevende hoofdredacteur van het S o e r. H a n d e l s b l a d, schreef in zijn orgaan een viertal artikels over:

Atjeh in de Tweede Kamer.

In zijn slotstuk: „R o n d b l i k i n A t j e h e. O." zegt hij o.m.:

„Ook bij de mondelinge gedachtenwisseling over de begrooting heeft men generaal Van Daalen de eer gegeven, die hem toekomt.

De hoofdgrief tegen hem was, dat hij de landschapshoofden niet vertrouwde en zoo zijn stelsel wel effect had in de richting van o n d e r w e r p i n g, maar niet in de richting van p a c i f i c a t i e.

En zoo hebben wij het zooveelste keerpunt in de Atjeh-zaak gekregen. Menige reputatie zal daar ginds in Noord-Sumatra nog haar graf vinden.

Hoe het Swart zal vergaan?

Met eenigen ophef is gemeld, dat kort na zijn optreden Toekoe Bèn van Blang Pidië op de Westkust, een onruststoker van den eersten rang, zich op genade of ongenade had overgegeven. Ik moet denken aan Shakespeare's woorden:

They say, if money go before,
All ways lie open.

Als geld vooraan gaat, liggen alle wegen open... Indien Toekoe Bèn Blang Pidië eens géén 3000 gulden in de handen was gestopt *), of hij dan den taaien nek gebogen zou hebben?

Maar zoo het gaat om het zijn of niet zijn, kan het geen kwaad als er wat stemming gemaakt wordt. Het Atjeh-verslag over Augustus j.l. geeft in dit opzicht te denken: daarin wordt ietwat reclameachtig alles nog eens opgehaald, op civiel gebied, wat door g e n e r a a l V a n D a a l e n verricht is, terwijl een pluim gezet wordt op o v e r s t e S w a r t's hoed... Of dergelijk gedoe op den duur baten zal?"

Schrijver komt tot de conclusie:

„Wij, aartsgeduldige Nederlanders, die de Atjeh-tragedie hebben te aanvaarden als een nationale beproeving, wachten nu maar weer gelaten, wanneer het doek opnieuw zal opgaan. Over enkele jaren zal men wel weer vinden, dat de nieuwe regisseur al evenmin verstand heeft van de mise-en-scène als zijn voorganger."

In „D e W e e k" van het S o e r. H b l. van 8 Jan. j.l. schrijft de waarnemend redacteur, de heer Broersma, over:

De gelijkstelling van Chineezen met Europeanen.

Een Chinees, alhier gevestigd, richtte een verzoek aan den landvoogd om gelijkgesteld te worden met Europeanen onder een door hem opgegeven en door zijn vader reeds gedragen geslachtsnaam. De requestrant is geboren te Soerabaja in 1888, de naam van zijn vader werd door een verklaring van den majoor-Chinees geverifieerd, zoodat hij geacht kan worden recht te hebben op den opgegeven familienaam. Hij genoot een Europeesche opvoeding, en verkeerde steeds in een Europeesche omgeving. De directeur der hoogere burgerschool gaf den

*) Dit is mij uit goede bron verzekerd. Ook moet Toekoe Ben vergund zijn de bedevaart naar Mekka te ondernemen.

17en Juni 1908 een verklaring af, volgens welke requestrant leerling was der derde klasse, op zijn vlijt en gedrag niets viel aan te merken, zijn vorderingen in de verschillende leervakken bevredigend waren en hij de Hollandsche taal voldoende machtig is; kortom, dat hij „volkomen geschikt is, om zich in een Europeesche omgeving te bewegen."

Voorts deelde de Chinees in zijn request mede, dat hij den christelijken godsdienst belijdt.

De beschikking op dit request luidde afwijzend. De overweging was, „dat de adressant aan de voor gelijkstelling met Europeanen gestelde voorwaarden niet voldoet."

Een gewoon geval, zal men zeggen. Inderdaad zijn er zeker verscheidene voorbeelden van aan te halen, dat op requesten als het bovengenoemde geschreven door Chineezen met dezelfde antecedenten, afwijzend is beschikt. Maar wat te betreuren valt, is het feit, dat niet s t e e d s in gelijke gevallen op dezelfde wijze werd en wordt beschikt, m.a.w. verscheidene Chineezen kregen vooral te Batavia en te Semarang de gevraagde gelijkstelling, terwijl zij, wel beschouwd, er geen recht of aanspraak op hadden.

. . . .

Met den requestrant, hierboven bedoeld, hadden wij een onderhoud. Het afwijzen van zijn verzoek lijkt ons geheel gerechtvaardigd. Maar onbillijk is het niet slechts dat anderen, minder ontwikkeld en gegoed dan hij, wel verkregen wat hem geweigerd is, doch onbillijk ook dat een Chinees als deze nog steeds onderworpen is aan verschillende beperkingen in de vrijheid van beweging. Wanneer hij aan het fietsen is met zijn makkers, mogen zij vrijelijk buiten de stad komen; hij niet, tenzij hij een pas heeft. Wanneer zijn makkers in trams of spoor derde klasse reizen, mogen zij in de afdeeling voor Europeanen plaats nemen, hij echter moet tusschen de inlanders zitten.

Dergelijke beperkingen zijn voor een Chinees als onze requestrant veel erger dan zij op het oog lijken. Zij zijn, om kort te gaan, even zoovele belemmeringen in zijn ontwikkeling, daar hij gehinderd wordt in den voor hem leerzamen omgang met Europeanen.

Voorstanders van een gemakkelijke gelijkstelling zijn wij niet, doch het geval, dat wij hier aanhaalden, bewijst wederom den gebrekkigen toestand dat de beste Indische Chineezen een behoorlijke regeling missen, waardoor zij zich verbonden weten aan de Nederlandsche natie in een onderdaanschap, waarvan de rechten en vrijheden tegenover de plichten staan.

De Regeering en het opperbestuur houden zich met het onderwerp bezig. Laat ons hopen, dat een rationeele regeling niet lang meer uitblijft."

Theosofie en Boedi Oetomo.

Onder dit opschrift lezen wij in het B a t. N i e u w s b l. van 11 Jan. j.l. o.m.:

„Ongeveer drie maanden geleden werd het indische publiek — misschien ook het nederlandsche, voor één oogenblik — verrast door de onvoorziene, spontane wording van den Javanenbond.

Kort was de voorbereiding geweest, maar zoo innig en sterk bleek de drang naar aaneensluiting, zoo helder ontwaakten zelfbezitting en zelfkennis in de volksziel, zoo onverschrokken en beslist greep men naar de daad, dat het eerste Javanencongres onbetwistbaar slaagde en tot succes zijner leden werd.

Over deze krachtige volks-evolutie en haar gevolgen hebben wij tot nu toe onze lezers steeds uitvoerig ingelicht, omdat wij in het gebeurde een strooming meenden te ontwaren, die zich over en door heel Indië doet gevoelen en de toekomst dezer landen zeer sterk beheerschen zal.

Is tot nu toe Midden-Java het centrum der organisatie geweest, thans wordt die propaganda elders ontwikkeld. In de groote steden, als Soerabaja en Semarang, ging men reeds voor; nu volgt ook Batavia.

Zondagmorgen, den 17en Januari a.s., zal het afdeelings-bestuur van den Bond „Boedi Oetomo" alhier eene groote bijeenkomst houden in den Planten- en Dierentuin; een meeting, in de eerste plaats voor de leden van dien Bond, doch waartoe iedere belangstellende toegang heeft en zich daar desgewenscht als lid kan laten inschrijven.

Doel en wezen van den Bond zullen daarbij nog eens duidelijk worden uiteengezet; Maleisch is daarbij de taal der propaganda.

Aan deze bijeenkomst op Zondagmorgen gaat echter een andere vooraf, welke des avonds te voren, Zaterdag 16 Januari, om half zeven in de Vrijmetselaars-Loge plaats heeft.

Het afdeelingsbestuur van Boedi Oetomo heeft den heer D. van Hinloopen Labberton schriftelijk uitgenoodigd dien avond een voordracht in het maleisch te houden over Theosofie, daarmee een interessante inleiding gevend aan de groote bijeenkomst van Zondagmorgen, waar het ontplooiende volksbewustzijn den eigen weg aan de groote waarheid van evolutie beter, duidelijker en gemakkelijker zal kunnen vinden."

D e B a n i e r, het nieuwe Christelijke Weekblad voor N.-I., merkt naar aanleiding dezer aankondiging op:

„Toegegeven nu, dat dit eensdeels klinkklank is en anderdeels een hooghouden van idealen, ontleend aan het Christendom.

Maar dit neemt niet weg, dat hieruit toch blijkt, hoeveel hinderpalen hier uit den weg te ruimen vallen, eer het Christendom de leiding der geesten zal kunnen verwerven.

Worde daarom niet vergeten, dat op het b i d d e n ook het w e r k e n volgen moet."

In het B a t. N i e u w s b l a d vinden wij ook een verslag van de voordracht door den heer D. v. H. Labberton den 10 Jan. gehouden over „Theosofie in den Islam", eindigende met de woorden:

„De Christen tot achting voor den hoogeren Islam te brengen en den Mohammedaan tot verzoening met het ware Christendom te voeren, o o k een e e n s g e z i n d h e i d te stichten in eene zoo gemengde maatschappij als hier in Indië, dat blijkt o.m. het streven van de Theosofische Vereeniging, en tot dàt streven verzoekt spreker allen aanwezigen steeds zooveel mogelijk mee te willen werken."

Over de **Regenten-vereeniging** schrijft in het B a t. N i e u w s b l. een lid van B o e d i O e t o m o in tegenstelling met het verleden week aangehaalde in onze rubriek „Wat de Inlander zegt":

„Door den regent van Toeban werd de eerste stoot gegeven tot de oprichting van een regentenbond. Het plan had reeds vasten vorm aangenomen voordat er sprake was van onze vereeniging Boedi Oetomo. Door verschillende omstandigheden kon echter eerst later een begin van uitvoering worden gemaakt.

Het hoofddoel van de vereeniging is als dat van B. O.: bevordering van de intellectueele en materieele welvaart der bevolking; maar behalve dat, zullen door haar ook behandeld worden zaken meer speciaal het regentsambt rakende. In dit opzicht kan zij beschouwd worden als een vereeniging tot beoefening van de bestuurskunst, om door geregelde wisseling van gedachten, wederzijdsche leering enz. te profiteeren van elkaars ondervinding, de leden meer geschikt te maken voor hun tegenwoordige taak en die welke in de toekomst hun zal kunnen opgedragen worden.

Hierdoor kan zij niet geheel met B.O. samengaan. Het is een gelukkig verschijnsel, dat bij de regenten en andere klassen der inlandsche maatschappij juist dezelfde beginselen omtrent volksvooruitgang zich hebben baan gebroken.

Wel verre van een nadeel te zullen zijn voor B.O., zal de regenten-vereeniging door onderling overleg der leden volgens een door de meerderheid goedgekeurd systeem krachtig met B. O. kunnen samenwerken om het gemeenschappelijke doel te bereiken.

Dat men B. O. welgezind is bewijst wel het feit, dat nu op verschillende plaatsen afdeelingen van haar worden opgericht of voorbereid op instigatie van regenten, die tot den regentenbond zijn toegetreden.

Ook andere vereenigingen, die zich door verschillende oorzaken niet in B. O. willen oplossen, maar wel daarmede samenwerken, kunnen voor deze een steun zijn.

Onze bond moet in staat zijn om eendrachtig naast andere te werken en de principes van anderen te eerbiedigen."

In hetzelfde blad lezen wij omtrent de

Prijaji Bank te Tangerang:

„Op het initiatief van den patih van Tangerang, bijgestaan door den controleur aldaar, is den 5den dezer een bank opgericht voor prijaji's in de afdeeling Tangerang. Het doel van de bank is: 1o. den prijaji te leeren sparen en 2o. den leden in moeilijkheden financieelen steun te verleenen, die zij de bank in termijnen tegen een geringe rente dienen af te betalen. Daar besloten werd, om geen werkkapitaal te leenen, zal de bank in de eerste maanden nog geen geld in leening geven, terwijl de leden elke maand 4 pct. van hun traktement moeten sparen.

Het voorloopig bestuur bestaat uit: den patih van Tangerang, president; den schrijver bij den patih, secretaris; de assistent-collecteur, thesaurier; en de wedana's van Mauk en Tangerang, leden.

Hoe groot het nut van zoo'n instelling is, behoeft geen betoog. Het verdient vermelding, dat juist eerst na de reorganisatie in de afdeeling Tangerang deze bank tot stand gekomen is.

De patih van Tangerang is daar op zijn plaats; hij kent het klappen van de zweep, door zijn lange dienstjaren als demang van het district Mauk. Aan hem is het ook voornamelijk te danken, dat er tegenwoordig harmonie bestaat onder de inlandsche ambtenaren in die afdeeling, hetgeen vroeger nooit het geval was."

WEST-INDIË.

CURAÇAO.

Hoedenindustrie.

De „Amigoe di Curaçao" deelt mede, dat onlangs iemand te Amsterdam in een der grootste hoedenzaken met den verkooper een weddenschap aanging, dat men op Curaçao hoeden kon vlechten een fijn en veel goedkooper dan een zoogenaamde Panamahoed, waarvoor 200 francs was betaald.

„Een paar maanden later is hier op den cursus aan de Overzijde een hoed gevlochten en verkocht voor *f* 25.

Triomfantelijk werd de hoed te Amsterdam uitgepakt en aan de keuring onderworpen.

Schitterend was het succes. De Curaçaosche hoed, viermaal minder in prijs, won het van den zooveel maal duurderen mededinger", schreef het blad.

De „Amigoe" betreurt het, dat zulk uitstekend werk op Curaçao nog tot de uitzonderingen behoort en wijdt dit aan de armoede der vlechtsters.

Wel heeft verleden jaar de „Curaçaosche Maatschappij" de hoeden opgekocht en opgelegd om ze te gelegener tijd te verkoopen en hoopt het blad, dat de Maatschappij opnieuw daartoe genegen zal zijn.

Maar alleen zal de „Cur. Maatschappij" niet alle hoeden tegen redelijken prijs kunnen opkoopen, daartoe is het kapitaal, waarover zij beschikken kan, te gering.

„Misschien, schreef de „Amigoe", dat een of ander ondernemend koopman, hier of in 't moederland, energie genoeg bezit om het aan te durven, deze Curaçaosche industrie er nu eens boven op te helpen.

Goede winsten zullen voor hem niet uitblijven, wanneer de zaak flink en degelijk wordt aangepakt. De vlechtsters kunnen uitstekend werk leveren, als zij zich maar niet behoeven te haasten om wat geld in handen te zien, en geregeld onder leiding en controle staan.

Deze haastige spoed zou voorkomen worden wanneer de vlechtsters iedere week op een vaste betaling kunnen rekenen overeenkomstig de in die week afgewerkte taak.

Wie helpt ons om de hoedenindustrie eens stevig op de pooten te zetten?

Een groot kapitaal zal er niet voor noodig zijn, maar wel eenige moed en energie en een goed vertrouwen in de toekomst.

De goedkoope werkkrachten in onze kolonie, de goede qualiteit hoeden, welke met een weinig leiding en controle gemakkelijk geleverd kunnen worden, beloven voordeelige winsten, maar ook zal de ondernemende man, die deze volksindustrie wil opwerken en in stand houden, aan de kolonie en hare bevolking een grooten dienst bewijzen en recht hebben op de dankbaarheid van geheel het Curaçaosche volk."

Er wordt in de kolonie steen en been geklaagd over de werking der nieuwe belastingverordeningen en de „Amigoe" maakt zich de tolk van die klachten.

Volledigheidshalve meent het blad evenwel ook op op de goede zijde der reorganisatie te moeten wijzen. De agenten der stoomvaartlijnen verklaarden het blad, dat de rompslomp grooter is dan vroeger, maar als men bijtijds zorgt zijn papieren in orde te hebben, ondervinden de agenten geen moeilijkheid bij het lossen, kunnen goedkooper laten overwerken en hebben beter overzicht van de goederen, waardoor de controle gemakkelijker is.

De klachten over de nieuwe verordeningen kwamen bij het blad dan ook niet in namens de agenten, maar namens de kooplieden.

„Het zal menigeen genoegen doen", voegt het blad hieraan toe, „te vernemen, dat de „Scheepsagentuur Curaçao" zich heeft bereid verklaard tot inklaring der te ontvangen goederen. De kooplieden en particulieren worden daardoor van een grooten last ontheven.

Men heeft slechts te zorgen bijtijds zijn cognossement aan de Scheepsagentuur te zenden en ontvangt dan zijn goederen thuis tegen betaling der gemaakte onkosten en een kleine renumeratie."

Wat is in een paar weken tijds onze toestand wonderbaar veranderd! Men kent onze haven niet terug.

Vooreerst het herhaaldelijk in- en uitvaren der verschillende oorlogsschepen en het onophoudelijk manoeuvreeren met de kleinere stoomsloepen binnen de haven, maar bovenal het druk verkeer met onze Curaçaosche schoeners.

Men kan zien, dat een ieder zijn best doet om de geleden schade weder in te halen.

Moge het steeds crescendo gaan; de scheepvaart is de hartader van ons bestaan", schreef de „Amigoe."

Toen in April de „Navigacion Costanera de Vapores Venezolanos" haar nieuwe vaart op Curaçao had geopend met de „Manzanares" brak de pest in Venezuela uit en volgde het Meidecreet etc., zoodat het bij deze eerste boot bleef.

Nu heeft deze Maatschappij opnieuw hare vaart naar Curaçao geopend.

De reisroute is als volgt: Ciudad Bolivar, Trinidad, Carupano, Cumaná, Guanta, La Guaira, Porto Cabello, Curaçao, La Vela en Maracaïbo en vice versa. De heeren S. E. L. Maduro & Sons zijn agenten dezer lijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De M e d a n P r i j a j i bericht aan hare lezers, dat de redacteur, Prins Oesman, zoon van wijlen den Sultan van Batjan, over Siberië naar Europa is vertrokken, en d a t d e z e r e i s d o o r d a t b l a d b e k o s t i g d wordt. Hij is vervangen door R. M. Tjokro Adikoesoemo (een zoon van den gepensionneerden Regent van Magelang), die eenige jaren geleden een tijdje in Nederland heeft doorgebracht. Wij zien in dit bericht een bewijs van vooruitgang der Inlandsche pers in Ned.-Indië en hopen, dat de moederlandsche pers genoemden vorstenzoon de zusterhand wil reiken en hem op alle mogelijke manieren behulpzaam zal zijn, opdat hij later de aangenaamste herinneringen aan zijn verblijf in Nederland naar Indië moge medenemen.

In het vorig nummer van dit Weekblad is o.a. medegedeeld, dat R. M. Tirto Adisoerjo, Hoofdredacteur van gemeld tijdschrift, door een adspirant-controleur is aangeklaagd. De **Medan Prijaji** publiceert thans een javaanschen brief, geteekend door een viertal inwoners der desa Bawangan, gelegen in het regentschap Poerworedjo der residentie Kedoe. De onderteekenaren hadden vernomen, dat genoemde Hoofdredacteur door den Adspirant-controleur van Poerworedjo was aangeklaagd, omdat hij voor hen en hunne desagenooten, tezamen ten getale van 236, in zake de verkiezing van een nieuw hoofd in die desa in de bres is gesprongen. Mocht de aanklacht tot een strafvervolging leiden, dan behoefde R. M. Tirto Adisoerjo zich over den afloop niet ongerust te maken, want, indien hij tot een boetestraf werd veroordeeld, zouden die 236 personen gezamenlijk de boete voor hem betalen. De aangeklaagde heeft dien brief gepubliceerd om den Raad van Justitie in de gelegenheid te stellen deze lieden uit de desa Bawangan als getuige te dagvaarden, wanneer dit drukpersdelict in het openbaar behandeld wordt. Het kan een zéér belangwekkend proces worden. Het is voorzeker teekenend, dat de kleine man in den journalist den verdediger zijner rechten ziet en deze voor schade wil behoeden!

In hare beschouwingen over het afgeloopen jaar vertelt de **Medan Prijaji** o.a. in het kort de lijdensgeschiedenis van haar tweejarig bestaan. Ondanks het groot aantal abonné's had het tijdschrift in den aanvang voortdurend verlies geleden wegens onvoldoend kapitaal. Eerst toen Hadji Mohamad Arsad en Co. stichtte, was het succes verzekerd. Deze firhaar met geld steunde en de firma H. M. Arsad ma heeft daarop tal van werken in de Javaansche, Maleische en Soendasche talen (o.a. de vertaling van het zoogenaamd Inlandsch Reglement) uitgegeven. Tegen het einde van 1908 werd de N.V. J a v a a n s c h e B o e k h a n d e l e n d r u k k e r i j e n H a n d e l i n s c h r i j f b e h o e f t e n M e d a n P r i j a j i opgericht met een bedrijfskapitaal van *f* 75,000, verdeeld in 3000 aandeelen, elk van *f* 25. De aandeelen zijn opzettelijk zoo klein genomen om vele inboorlingen in de gelegenheid te stellen ze te koopen. Tal van abonné's hebben ze dan ook genomen. Aanzienlijken en gegoeden hebben voor een groot bedrag ingeschreven om de aandeelen weder van de hand te zetten. Daardoor was het kapitaal spoedig volteekend. Als een bewijs van den intellectueelen vooruitgang van den inboorling wijst de **Medan Prijaji** op de vele Inlanders, die tegenwoordig in de journalistiek een broodwinning vinden. In de naaste toekomst hoopt zij, dat inboorlingen **ook sanatoria en apotheken zullen oprichten**, geheel met inlandsch personeel werkend. Als de wil er is en men niet tegen eventueel verlies in den aanvang opziet, eensgezind is en het algemeen belang voor oogen houdt, kunnen ze tot stand komen, roept zij uit.

Ook verwacht zij, dat inlanders nog méér naamlooze vennootschappen voor het drukken en uitgeven van boekwerken zullen stichten, in navolging van de drukkerijen van Hadji Mohamad Apandi te Bandoeng, van Raden Aha *) te Cheribon, van Dja Endar Moeda te Padang en te Koetaradja.

Wanneer Tasripin te Semarang, Hadji Mohamad Iksan te Soerabaja, Hadji Djami te Batavia als **handelaar in leder, Ngaridjo** te Soerabaja als kleermaker met succes tegen europeanen en chineezen kunnen concurreeren, begrijpt zij niet, waarom andere inlanders dat goede voorbeeld niet volgen kunnen?

Verder raadt zij den inboorling aan om a l l e s zooveel mogelijk bij rasgenooten te koopen.

Denk niet, dat het voornaam staat, wanneer men

*) Deze Raden Aha is een broeder van den Regent van Cheribon en een man van groote energie en veelzijdige ontwikkeling. Hij beoefent ook met het meeste succes de photografie.

FEUILLETON.

AFSCHEID.

5 BRIEVEN VAN EEN ZWERVELINGE.

Slot.

Zij, die te ziek waren om te loopen, gingen in prauwen, ook hun vrouwen en kinderen, en zoo trok het stoombarkasje een slep van zes prauwen achter zich aan. Den geheelen dag alleen het kabbelend geluid van het water, anders niets. Soms hoorden we schreeuwen aan den oever, dat waren de soldaten, die van tusschen het dichte groeisel der boomen ons groeten... de zon brandde in kopergloed boven ons — het woud aan den kant stond stil; hoog, als een dom.

In het huis van Palima zijn wij nu weer, vlak bij de zee, die ons mee zal voeren. Er is geen sprake geweest van slapen in het kleine hokje, dat ons is aangewezen, want 's nachts om vier uur begon het inschepen der soldaten en vrouwen en kinderen al. De boot zou dus om zes uur ter reede liggen en de prauwen doen er lang over, en er zijn vele zieken, die moeilijk vervoerd worden.

Het was een rumoerige nacht — toen ik boven van het balkon naar buiten keek, zag ik al die donkere menschen bij het flikkerende, vage schijnsel der rood vlammende lantaarns staan. Onzichtbaar was de rivier in den donkeren nacht, maar je hoorde het klotsen van 't water tegen de kanten, en telkens, als er weer met veel gebrom van mannenstemmen en gilletjes van vrouwen en schreiend gedruisch van kinderen een prauw gevuld was, hoorde ik die afdrijven en het geplas der riemen. Zwervelingen als wij!

Toen brak eindelijk de stil lichte dag aan — de volle prauwen waren in zee... Nu sta ik hier en zie nog eens het lage, geheimzinnig-droevige land over. De bergen van Soppeng zijn onzichtbaar — dat alles is ver weg! Hoe zou Vrede-best zijn? Zou het van onder uit zijn afhangend dak er uitzien als een moede, oude vriend, dien men alleen heeft gelaten? Zouden de hertjes roepen?

Al lichter en lichter wordt het om mij. Nu moeten wij weg, het stoomsloepje ligt klaar op de kalme rivier. Het is onze beurt om in te stappen; wij gaan dus. Kalm kabbelt het water. Een frisch briesje waait en het wordt sterker en sterker naarmate wij de zee naderen. De laatste Boegineesche huizen gaan op aan den kalen oever. Hun sierlijke daken steken hun profielen tegen de lichte lucht. Vaarwel Celebes!

Dan ligt daar op eens voor ons het groote, wijde, lichte... de zee... zij wijst ons met een breed gebaar naar het nieuwe leven, naar een andere wereld. Duizend golfjes kabbelen en flikkeren, en uit duizend bundels straalt het licht... dat is ons pad... een nieuw zwerverspad!

M. C. K.—v. Z.

(Uit: *De Vrouw.*)

bij den vreemdeling en niet bij zijn eigen volk ter markt gaat? zegt zij; een kostuum, bij Bapa Bagong in Gang Tandjoeng vervaardigd, is even mooi en duurzaam als een, afkomstig van een europeeschen kleermaker.

Zij gaat nog verder en verklaart aan het slot, dat b.v. haringsla niet lekkerder is dan sla van i k a n p e d a (gezouten kemboeng, een makreelsoort, die zoowel bij europeanen als inlanders zéér geliefd is). Waarom moet men dan duren haring koopen, terwijl p e d a haast niets kost? Ook vindt zij, dat compote van appelen niet beter smaakt dan die van m a n g g a en d j a m b o e (twee overheerlijke vruchten, die in het vruchtseizoen volop te krijgen zijn.)

In de **Bintang Soerabaja** spreekt K i j a h i P i t j i s een hartig woordje over het misbruik, dat men tegenwoordig maakt van het onderscheidings-praedicaat k a n g d j e n g. Niet alleen de ambtenaren van B.B. van den hoogsten, den resident, tot den laagsten, den ambtenaar ter beschikking, maken daarop aanspraak, maar zelfs de administrateurs der suikerfabrieken, wier vrouwen zich k a n d j e n g n j o n j a h laten noemen, en de verificateurs der tolrechten, die voor zich den titel van k o n t r o l e u r a r a k hebben uitgedacht, matigen zich dat aan. Later komen de trein-controleurs aan de beurt, merkt schrijver ironisch op, want zij zijn immers ook controleerende ambtenaren!

Naar schrijvers ondervinding zijn europeanen, die zoo prat gaan op het ontvangen van hormatsbewijzen, in den regel niet van voorname afkomst, noch van groote ontwikkeling of fijne beschaving. Zij denken door die hormatsbewijzen hun aanzien te verhoogen! Wanneer zij echter eens in de harten der inboorlingen konden lezen, dan zouden zij zien, dat die hormat veelal slechts komediespel is bij de ondergeschikten om hun ergernis te bemantelen, verzekert K i j a h i P i t j i s, die het weten kan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

In aansluiting met het voorkomende aan het slot dezer rubriek in het vorig nummer van dit weekblad deelen wij mede, dat de **Perniagaän** ook een vertaling heeft gepubliceerd van het verweerschrift van den heer P h o a K e n g H e k in de J a v a - B o d e en van de daaraan door de redactie toegevoegde noot. Aangaande de in deze noot voorkomende opmerkingen zegt de **Perniagaän** o.a.: De heer Kruseman wil niet hebben, dat de chineezen (in Nederlandsch-Indië) zelf dagbladen uitgeven, dat zij op hunne gedenkdagen hunne eigen nationale vlag uitsteken, dat zij den Keizer van China als hun souverein erkennen, en dat zij zich als onderdanen van dat rijk beschouwen — kortom, hij wil hebben, dat zij zich gedragen geheel naar de inzichten van de J a v a - B o d e, dat zij zich behandelen laten als makke schapen. Juist omdat den chineezen telkens scheldwoorden naar het hoofd werden geslingerd, omdat zij in zoo vele opzichten werden bemoeilijkt en omdat zij voortdurend door europeanen en door de europeesche pers — in de allereerste plaats de J a v a - B o d e — vernederd worden, zijn zij op het denkbeeld gekomen zelf couranten in de maleische taal uit te geven, om de oogen van hun rasgenooten te openen, door al hunne grieven en bezwaren meer algemeen bekend te maken."

Naar aanleiding van de uitdrukking: „o p r o e r k r a a i e n d e d a g b l a d", door de J a v a - B o d e tegenover de **Perniagaän** gebezigd, verklaart de redactie van dit blad, „dat niet alleen de Algemeene Secretaris ingevolge het drukpersreglement ambtshalve van elk verschijnend nummer een exemplaar ontvangt, maar dat bovendien deze o o k p e r s o o n l i j k o p d e P e r n i a g a ä n i s g e a b o n n e e r d. Indien het dus werkelijk een oproerkraaiend blad ware, merkt zij op, zou zij reeds lang voor des heeren Kruseman's uiting, krachtens artikel 282 van het Wetboek van Strafrecht, met de justitie in aanraking zijn geweest. Neen, roept zij zegevierend uit, de **Perniagaän** is geen „o p r o e r k r a a i e n d" of „s c h e n d b l a d", maar een orgaan, dat op alle misstanden wijst, zooals het elk respectabel blad betaamt. Het spreekt van zelf, dat zoo'n orgaan geen lofbazuin kan zijn in den trant van de J a v a - B o d e. Dat de chineezen zich tegenwoordig niet meer willen laten behandelen als makke schapen, eindigt zij, is hoofdzakelijk de schuld geweest van den heer Kruseman en zijne collega's, die telkens den chinees verdacht maakten en vernederden."

In hetzelfde blad uit J o h n C h i n a m a n zijne grieven over de wagons der derde klasse op de Ooster- en Westerlijnen van de staatsspoorwegen op Java. De bediening door het personeel uit den restauratiewagen liet véél te wenschen over. Op de Westerlijnen bestelde hij om elf uur een maal, dat hij pas om één uur kreeg. Dit was echter niet zoo erg, vindt hij, vergeleken bij hetgeen een arabier overkwam. Deze vroeg brood, boter en een ommelette van twee eieren, niet met varkensreuzel gebakken, maar kreeg niets. Om zijn honger te stillen, kocht hij op een van de tusschenliggende plaatsen wat rijst en gebraden d è n g d è n g k e b o (gedroogd ossenvleesch.) Op de Oosterlijnen bestelde schrijver om elf uur, na niet nuttigen van nasi goreng (rijst in olie gebakken, sterk gekruid met spaansche peper), een glas ijswater, — eerst om één uur werd het hem gebracht; niet „prodeo", doch tegen betaling volgens tarief, voegt hij er ondeugend bij. In zijne nabijheid zat een chinees, zoo vuil gekleed, dat zijn aanblik voldoende was om hem onpasselijk te maken. Op een van de stations zag hij een koelie (dienstman, witkiel) een fietslantaarn stelen. „Dief!" riep hij luid. In Singapore, oordeelde hij, zou zoo'n uitroep voldoende zijn om de politie handelend te doen optreden en binnen het uur zou de dief in de gevangenis zitten. Doch hier was dit niet het geval, niemand kwam opdagen. Toen de dief zich uit de voeten wilde maken en hij dien een slag op het hoofd en een trap op zijn rug gaf, waardoor de schavuit voorover viel, kwam een conducteur op hem af, naar zijn naam vragende om proces-verbaal tegen hem op te maken, omdat hij een koelie had geslagen. Daar schrijver meende, dat de conducteur daartoe niet bevoegd was, verkoos hij niet aan het verzoek te voldoen. Ter plaatse van bestemming aangekomen werd hij door den hulpofficier van justitie opgewacht, die hem naar naam en adres vroeg en hem mededeelde, waarvan hij beschuldigd werd. Maar de koelie had een fietslantaarn gestolen, jammerde hij. Dat weet ik niet, antwoordde de man der wet. Een mooie boel! roept schrijver uit, ik word geverbaliseerd, omdat ik een dief, dien ik op heeterdaad betrapte, heb aangehouden en dezen dief laat men loopen. Daarom geeft hij den volgenden raad aan de lezers: „ziet gij een dief iets wegnemen, laat hem dan loopen, — en aan de dieven, roovers en ander slecht volk: „wilt gij succes hebben, doet u voor als spoorwegkoelie en besteelt de spoorreizigers, maakt u van hun geld meester, plundert de bagagewagens, en, als het noodig is, vermoordt ook de eigenaars of bewakers der goederen!"

Van Vreemde Koloniën.

Indische studenten in Engeland.

Professor Lees Smith heeft bij gelegenheid van de te Madras gehouden industrieele conferentie een schema uiteengezet voor de uitzending van Indische jongelieden naar Engeland, om daar te worden opgeleid. Naar aanleiding van verschillende tot hem gerichte vragen, schreef professor Smith aan de T i m e s o f I n d i a het een en ander, om de bedoelingen dier uitzending duidelijk te maken.

Wij staan, schreef hij, aan den vooravond van een belangrijk experiment om britsche instellingen aan de oude beschaving in dit land op te leggen. Wil men het welslagen daarvan zoo goed mogelijk verzekeren, dan moeten jonge Indiërs worden aangemoedigd om naar Engeland te gaan, ten einde de britsche instellingen in het land van haren oorsprong te bestudeeren. De School of Economics and Political Science te Londen is bereid hierbij hare medewerking te verleenen.

Na op de belangrijkheid dier inrichting van onderwijs te hebben gewezen, door o.a. de namen te noemen van sir Courtenay Ilbert, sir Alfred Lyall en Theodore Morison, die daar lezingen houden, of op andere wijze aan de inrichting zijn verbonden, vervolgt de heer Smith:

„Indien een aantal jonge Indiërs naar Engeland worden gezonden om er de Britsche instellingen te bestudeeren, zullen door de school bijzondere schikkingen voor hen worden getroffen. De Engelsche grondwet, het stelsel van lokaal bestuur, de inrichting der ministeries, en alle de voornaamste maatschappelijke en politieke instellingen van het land zullen hun worden uitgelegd in lezingen en colleges. Zij zullen in de gelegenheid worden gesteld die instellingen goed te leeren kennen, door eigen aanschouwing. Zij zullen in aanraking worden gebracht met Engelschen, die op wetenschappelijk of politiek gebied op den voorgrond treden. Zoodoende zullen zij een inzicht krijgen in den geest der britsche instellingen, dat zij anders na een jarenlang verblijf niet zouden kunnen verkrijgen."

Na er op te hebben gewezen, hoe goed het is om hunne kinderen in den vreemde te zenden, ten einde hun blik te verruimen, waarschuwt de heer Smith de Indische ouders om hun kinderen niet maar op goed geluk naar het buitenland te sturen en vervolgt dan:

„De cursus zou negen maanden duren, van October tot het laatst van Juni, en zou elk jaar worden hernieuwd. Voor de reis naar Engeland heen en terug moet worden gerekend op 1200 roepijen. De uitgaven in Engeland, met inbegrip van reizen, aanschaffen van boeken, enz., zouden op 150 roepijen 's maands komen, dus 1350 roepijen voor de negen maanden. Het te betalen schoolgeld zou tusschen 150 en 225 roepijen bedragen, zoodat in het geheel een bedrag van ongeveer 2800 roepijen noodig is.

„De cursus zou voor allen toegankelijk worden gesteld, die met de ernstige bedoeling komen om te studeeren, vooropgesteld, dat zij den ganschen tijd van negen maanden zich aan de studie zullen kunnen wijden. Zij, die wegens andere doeleinden naar Engeland gaan, zouden moeten zien dien tijd voor dit doel te besteden. Wij hopen, dat zij, die over Indische beurzen hebben te beschikken, van de gelegenheid zullen gebruik maken om jongelieden als kroon op het werk hunner studiën dezen cursus te doen bijwonen."

Wat de beurzen betreft, waarvan de heer Smith gewaagt, zij hier opgemerkt, dat, terwijl in ons Indië alles van den staat wordt verlangd, in Engelsch-Indië de Indiërs zelven er voor zorgen zullen beurzen beschikbaar te stellen.

Zoo verklaarden na een door den heer Smith te Bombay gehouden rede in het belang eener commercieele opleiding van Indiërs, onmiddellijk twee Indiërs zich bereid om ieder een bedrag van 1000 roepijen bij te dragen voor een in te stellen fonds.

Een Indische dorpstragedie.

Een gril, zoo schreef Centaur aan de T i m e s o f I n d i a, leidde mij er toe om een huis te koopen in de nabijheid van X, een klein dorp, verscholen tusschen sierlijke, wuivende palmen. Het dorp was gelegen op een kleine hoogte bij den Indischen Oceaan en aan de Noordzijde stroomde een rivier, waarin de booten der dorpelingen een ankerplaats zochten na terugkeer van de vischvangst in zee. Ietwat ter zijde op een andere kleine hoogte stonden twee in namaak-Europeeschen stijl gebouwde huizen. Een daarvan had ik gekocht, het andere behoorde aan een gepensionneerden Brahmaan, die zijn vollen tijd in een gouvernementsbetrekking had uitgediend. Hoezeer een welopgevoed en verlicht man, was hij toch niet in staat geweest om met de gewoonten zijner kaste te breken, en had hij enkele jaren na den dood van zijn eerste levensgezellin een jonge en mooie vrouw tot zich genomen. Zijn tweede vrouw, Jasmijn, was niet alleen jong en mooi, maar was ook zeer belezen, zoowel in haar eigen taal als in de engelsche litteratuur, en beiden, zoowel man als vrouw, brachten menigen langen avond ten mijnen huize door met gesprekken over en het voorlezen van de beste engelsche boeken. Ofschoon zij niet met mij wilden eten reikten hunne godsdienstige gevoelens niet verder, en zelfs wanneer zij zich alleen in mijn gezelschap bevond, gaf Jasmijn geen teeken van schuwheid. Zij gedroeg zich tegenover mij evenals een ontwikkeld, zichzelve respecteerend engelsch meisje. Wij waren ware vrienden en verschil van gelaatskleur, godsdienst of smaak kwam ternauwernood tusschen ons ter sprake. Zij had geen kinderen, maar noch zij, noch haar echtgenoot betreurden het gemis. De reden was niet ver te zoeken. Zij was in zijn huis grootgebracht en had van haar vroegste kindsheid slechts twee metgezellen gehad, hare meid en de oude huishoudster. Op 9-jarigen leeftijd waren hare ouders haar door de pest ontnomen en ten tijde van mijn verhaal, behandelde de oude man haar, hoewel ze reeds den 21-jarigen leeftijd had bereikt, als een veel geliefde dochter en pupil. Zijn leeftijd en zijn wijsgeerige neigingen brachten hem er toe de menschelijke hartstochten te verachten en veeleer er op bedacht te zijn, haren geest te ontwikkelen, zoodat de bloem nog in alle geur en reinheid bloeide. Maar dikwijls kwamen kleine neven en nichten uit een naburige stad den dag bij hen doorbrengen. Zoo was het op den dag, dien ik u ga beschrijven. De kinderen hadden des morgens wat in mijn huis rondgekeken en hadden mij gevraagd om met hen een wandeling te maken naar een oude tempel-ruïne in de buurt. Ik beloofde hun evenwel later daar bij hen te zullen komen, daar ik nog het een en ander had te schrijven.

Toen de hitte wat minder geworden was, kwam een koele bries mij nooden om op weg te gaan en nabij de plaats van de samenkomst gekomen, zag ik een van de neefjes, die ijlings op mij kwam toegeloopen en mij mededeelde, dat Jasmijn bij het bloemenplukken door een slang was gebeten en beweerde nu te zullen sterven.

Ik zei den knaap spoedig naar den ouden Rama te gaan, die onder de dorpelingen den roep had, lieden te kunnen genezen, die door de meest giftige slangen waren gebeten. De knaap spoedde zich voort, terwijl ik naar het gezelschap ijlde. Daar vond ik Jasmijn met losse haren op den grond gezeten, kalm haar lot voorbereidend. Het schijnt, dat zij haar haar, alvorens op weg te gaan met de kinderen, had gewasschen en dit toen door de zon en den wind had willen laten drogen. De kinderen hadden vergeten haar te zeggen, dat zij mij gevraagd hadden bij hen te komen bij de tempelruïne. Ik had haar nooit met losse haren gezien, en ze was nu zoo mooi, dat ik voor een oogenblik het gevaar vergat, waarin zij verkeerde.

Daarop echter knielde ik bij haar neer, terwijl de kinderen om ons heen gingen staan, en vroeg:

„Wat hoor ik, Jasmijn? Is het waar, dat je door een slang gebeten bent. Wat voor slang was het?"

„Ja, het is waar. Het was een groote cobra, die mij in de hand beet, terwijl ik voor de kinderen bloemen plukte in dat boschje. Ik zal gauw sterven, en ik zal u, mijn vriend, niet meer zien."

Terwijl zij sprak was haar gelaat geheel zonder eenige uitdrukking, zoo geheel anders dan gewoonlijk. Het was, of haar oogen door mij en over mij heen zagen. Zij zagen er zoo dof en lusteloos uit, heelemaal niet de vroolijke kijkers, die ik kende. Ik zei: „Laat me je hand zien", en daar was het doodelijke teeken duidelijk op waar te nemen; maar toen ik trachtte hare hand te vatten, streefde zij tegen: „Neen, neen, u moet me niet aanraken." Ik zeide haar, dat in oogenblikken als deze er niets in kon steken, dat ik haar aanraakte, en gaf haar te kennen, dat ik de wond uit wilde zuigen. Zij liet mij toen hare hand, maar trachtte mijn gelaat af te wenden met de andere hand: „Mijn vriend, ge zult u vergiftigen, en waarom zoudt ge nu ook moeten sterven?" Ik legde haar uit, dat er voor mij geen gevaar voor vergiftiging bestond, en dat elke minuut wachtens noodlottig kon zijn. Daarop nam ik de wond tusschen de tanden en zoog vijf minuten lang uit alle macht. Maar mijn pogingen schenen niets te helpen, want ze begon te klagen over zwakte en dat alles haar zoo dof voor de oogen werd. Toen besloot ik haar te laten loopen om den bloedsomloop bij haar aan den gang te houden; maar zoodra had ik niet mijn arm om haar middel geslagen, of al haar krachten schenen terug te keeren, en ze mompelde: „O, mijn vriend, dat moogt ge niet doen. Geen man mag een meisje zoo vasthouden. Laat mij sterven, vriend, het is maar het beste, dat ik deze wereld vaarwel zeg."

Ik hield haar echter vast en hielp haar, terwijl zij het gezicht afgewend hield, om te loopen. Intusschen bedekte haar glinsterend haar als een mantel ons beiden ten deele. Ten laatste fluisterde zij: „Ik zal sterven, mijn vriend, en gij zult niets kwaads van mij denken. Ik weet, dat ik nu als een gelukkige deze wereld kan vaarwel zeggen, daar ik met uw armen om mij voel, dat wij elkander zullen wederzien. Ik begrijp nu het lied „Niwana", dat ge gewoon waart te zingen. Ik kende nooit te voren het groote geheim. Hoe weinig giste ik, dat de Schepper, van wien ge mij zoo dikwijls hebt verteld, zoo goed was en zoo zacht." En ze sprak nog verder van God en van ons wederzien hiernamaals en besloot met de belofte van mij te vragen, dat ik en geen ander den brandstapel voor haar zou aansteken.

Ik beloofde het haar en ze slaakte een zucht van verlichting; toen streek ik het haar van mijn voorhoofd, drukte mijn lippen op haar wang, en gaf haar de eerste kussen, die zij ooit van een man had gekregen. Haar lippen bewogen zich zacht en „Niwana, Niwana, met u geliefde", murmelde ze nog, terwijl ze zacht in mijn armen terugviel. De glimlach lag nog op haar lippen en blikte mij uit hare oogen, en ik kon het maar niet gelooven, dat de reine, frissche geest van mijn min vriendinnetje was gevloden, terwijl ik haar zacht op het zand neervleide.

Op dat oogenblik kwam de oude Rama aangeloopen, en voordat ik nog iets kon zeggen gelastte hij mij terug te treden. Hij trok toen een cirkel om Jasmijn's lichaam en legde zekere kruiden op ge wonde, op haar mond en haar oogen. Hij plaatste een paar steenen bij elkander en stak een vuurtje aan, waarboven hij een kleine met water gevulde koperen pot zette. Toen het water begon te koken, begon hij te bidden en wierp af en toe verschillende soorten van kruiden en andere zaken, die ik niet kon onderscheiden, in den pot. Het water scheen ondanks al deze bewegingen nooit over te koken en telkens doopte hij zijn vingers in het kokende vocht en sprenkelde dit op het gelaat der schijnbaar levenlooze. Plotseling riep hij: „Mijnheer, let nu op wat ik ga zeggen. Alles hangt nu van u af. In weinige seconden zal de slang uit dat boschje te voorschijn komen. Zorg, dat ge het dier doodt, anders kan ik het leven niet meer terugbrengen in dit lichaam." Ik was nu al aandacht en vastbesloten mijn deel van de taak zoo goed mogelijk te volvoeren. Plotseling kwam het afschuwelijk lijf van een groote cobra uit het boschje te voorschijn, en ofschoon ik slechts met een dunnen stok gewapend was, sprong ik op het dier toe en gaf het een hevigen slag over den rug, waardoor de ruggegraat werd gespleten. Niettegenstaande deze wond kronkelde het verwoede dier naar mij toe en beet naar mijn stok. Doch binnen een paar seconden had ik het dier gedood en toen ik het van den grond lichtte riep de de oude Rama: „Gauw, mijnheer, breng het gemeene beest hier." Ik haastte mij aan dien wensch gevolg te geven, maar toen ik den cirkel naderde, dien hij getrokken had, riep Rama weer: „Kousen en schoenen uit, en breng den duivel hier binnen." Ik deed wat mij gezegd was en legde op Rama's last de slang aan Jasmin's voeten met den kop naar het oosten gekeerd. Rama had het lichaam van Jasmin zelve met het hoofd naar het Noorden gekeerd op het zand gelegd. Ik kreeg toen den last om met de voeten op het hoofd van de doode slang te gaan staan, en Jasmin's handen, die koud en levenloos aanvoelden, in de mijne te nemen.

Wordt vervolgd.

Oost= en West=Indisch litteratuur=overzicht.

Eigen Haard.

Het jongste Nr. van Eigen Haard bevat een tweetal geïllustreerde artikelen, waarop we gaarne de aandacht vestigen, nl. een opstel over de „Woelingen op de Mentawei-eilanden", door B. de M., waarin de schrijver in bijzonderheden treedt over ons militair optreden in den laatsten tijd aldaar, en tevens een en ander vertelt van de gewoonten, gebruiken en zeden der zoo onbeschaafde bewoners dier eilanden.

Het tweede opstel handelt over: Vruchtenschepen in Suriname, waarmede bedoeld worden de „Suriname", „Saramacca", „Marowijne" en „Coppename", schepen, die speciaal gebouwd werden voor het transport der producten van de bacovencultuur naar New York. Aan een korte inleiding betreffende die cultuur door den schrijver ontleenen wij het navolgende: Suriname, onze voornaamste kolonie in West-Indië, heeft tijden gekend van groote welvaart, tijden, waarin de producten van bijkans 800 plantages overvloedige winsten deden afvloeien. Na de opheffing der slavernij in 1863 trad evenwel het verval in. De vrij geworden slaven verkozen niet meer te werken, zelfs niet tegen hoog loon; zij schuwden den arbeid en menige onderneming ging te gronde. Eerst door de invoering van vreemde werkkrachten uit China, Engelsch-Indië, en later uit Java, kon langzamerhand in dezen nood voorzien worden. Maar slechts ten deele. De oude bloeitijd keerde niet weder. Toen kwam de vreeselijke ziekte in de cacaoboomen. Geen noemenswaardige produkten werden meer gemaakt en zeer benauwend scheen de toekomst voor de eertijds welvarende kolonie. Wat men ook deed, de ziekte der cacaoboomen wilde niet wijken en heerscht nog steeds. Het aantal plantages was intusschen op ongeveer ¼ teruggebracht, kapitalen waren verloren, en uitzicht op betere tijden was er niet. Toen viel het oog op een nieuwe, geheel andere cultuur, nl. die der bacoven. Men wist, dat het gebruik dezer smakelijke en voedende vrucht in Noord-Amerika en ook in Europa, vooral in Engeland, toenemende was. Groot bleek de vraag te zijn. De Gouverneur Lely nam het initiatief om de bacovencultuur in Suriname tot stand te brengen. Krachtig was de steun, dien zijn opvolger, Gouverneur Idenburg, aan deze poging gaf. De cultuur kwam tot stand, en naast cacao, koffie en suiker vormen thans de bacoven een belangrijk deel der produkten. De cultuur is nog jong; van de resultaten valt nog niets te zeggen, maar alle hoop is thans op die resultaten gevestigd. In Suriname zelf is geen markt voor de bacoven. Wel is de bacove volksvoedsel, maar de produktie in het groot vindt hare markten in New York, en later misschien ook in Nederland en Engeland. Naar de markt in Noord-Amerika worden de bacoven nu wekelijks (Zaterdags) met de zooeven genoemde vruchtschepen overgebracht.

Na deze inleiding vertelt de schrijver een en ander over de cultuur der bacove, vervolgens over de inrichting van genoemde transportschepen, de wijze, waarop het inladen der bossen geschiedt enz., waardoor men een duidelijk beeld krijgt van de cultuur, van welker welslagen de toekomst van Suriname in beduidende mate afhankelijk is.

Orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging.

Voor de eerste maal maken wij in deze rubriek melding van dit tijdschrift, waarin in den regel onderwerpen behandeld worden, welke het groote publiek weinig belang kunnen inboezemen. Een uitzondering hierop maakt het voor ons liggende Nr. 22, waarin door den kapitein der Infanterie O.-I. L. G. E. Visscher de navolgende stelling wordt verdedigd: Het is wenschelijk, dat een zoo groot mogelijk aantal Nederlandsche dienstplichtingen den eersten oefeningstijd in Indië vervult, zonder vermindering van het jaarlijksche contingent voor het Hollandsche leger.

Kapitein Visscher acht het van algemeene bekendheid, dat het Indische leger een belangrijk tekort aan Europeanen heeft, dat voor de toekomst niet gerekend kan worden op eene blijvende verbetering, maar dat het niettemin dringend noodzakelijk is voor eene krachtige verdediging onzer koloniën de beschikking te verkrijgen over aanmerkelijk meer Europeesche soldaten dan de tegenwoordige formatie van ons leger aangeeft.

Tot staving van zijn betoog geeft hij de volgende cijfers: „De effectieve sterkte der Europeesche onderofficieren, korporaals en manschappen bleef van 1855—1893 vrij constant pl.m. 14.000 man, klom daarna tot 1895 tot ruim 16.000, om van af dit jaar geregeld te dalen tot ruim 11.000 in ultimo 1906 en ruim 10.000 op 30 Juni 1908, terwijl de tegenwoordige formatie eene sterkte van ruim 12.000 Europeanen telt. Om in dezen toestand verbetering te brengen geeft de heer V. bovengenoemd denkbeeld: uitzending van Ned. dienstplichtigen in overweging, waarvoor de te maken kosten bestreden zouden kunnen worden door eene vermindering van het aantal onzer Europeesche en Inlandsche vrijwilligers.

Wij kunnen natuurlijk den schrijver in zijne uitvoerige berekeningen en beschouwingen niet volgen, maar willen toch op een enkel punt van zijn betoog de aandacht vestigen, nl. wanneer hij zegt: Behalve het versterken onzer militaire positie heeft het zenden van Hollandsche dienstplichtigen naar Indië een bijzondere, en niet minder belangrijke beteekenis op sociaal en politiek gebied. En daarop vervolgt hij:

„Wij lijden in Indië gebrek aan Europeesche werkkrachten. Meer en meer ziet men in allerlei betrekkingen, waarin Europeanen beter zouden voldoen, Inlanders en vreemde Oosterlingen geplaatst worden. Dit heeft natuurlijk voor het oogenblik bezwaren, maar zal daarentegen in de toekomst leiden tot het verkrijgen van meer geschikte werkkrachten uit het land zelve. Ik geloof dus niet, dat wij, zooals men zoo dikwijls hoort verkondigen, op den verkeerden weg zijn door zooveel mogelijk van niet-Europeanen gebruik te maken. Maar wel ben ik van oordeel, dat voor de ontwikkeling der nog braak liggende terreinen een ruimere toevoer van Europeesche werkkrachten zeer noodig is. Meermalen hoort men de bewering, dat met het oog hierop het kleine Nederland te uitgestrekte koloniën bezit, maar dit is niet juist, het euvel schuilt in den tegenzin bij het grootste gedeelte van ons volk om naar deze gewesten te gaan, waarvan de reden gezocht moet worden in de onbekendheid met de t e g e n w o o r d i g e toestanden alhier. Wanneer dit zoo is, dan zal eene afdoende verbetering te verwachten zijn van het jaarlijksche bezoek van duizenden dienstplichtigen. In elk geval zal dit een groote verbetering op maatschappelijk gebied tot gevolg hebben. Versterking van het Hollandsche element in Indië en meerdere bekendheid van onze natie met de toestanden hier is ook een overwegend politiek belang. Zij zullen de banden tusschen moederland en koloniën nauwer aanhalen, en het Nederlandsche volk beter in staat stellen zijne politieke plichten jegens de koloniën te vervullen."

De door kapitein Vischer ontwikkelde denkbeelden zullen zeker voor velen iets aantrekkelijks hebben, maar of ze ooit werkelijkheid kunnen worden, zal eveneens door velen ten zeerste betwijfeld worden.

De Indische Mercuur.

van 9 Febr. bevat de volgende bijdragen: Eene lezing over de inkomstenbelasting in Ned.-Indië, door J. W. R. — De bereiding van vellen en huiden. — De fabricatie van de Batavia-arac. — Exploitatie van de djati- en wildhoutbosschen. — De Britsch-Indische katoenoogst-campagne 1908—09. — Jaarverslag van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrieken op Java over 1908. — Kultuurberichten: Uitvoer van coprah van Ned.-Indië in 1908. — Over

caffeïne-vrije koffie. — Bacovencultuur in Suriname (uit welk artikel we o.m. vernemen, dat de laatste verzending bacoven de grootste was van alle vorige, nl. 11900 bossen). — Kleine mededeelingen. — Financiëele berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

De Cultuurgids.

Afl. 14—16 van het om de 14 dagen verschijnend 1e gedeelte van De Cultuurgids bevat o.a. het vervolg en slot der belangrijke beschouwingen van Mr. A. Paets tot Gansoyen over: Eene koffie-ordonnantie op Java. — Het vervolg van Opstellen over Java-thee, door Dr. J. Bosscha (bekroonde prijsvraag der Soekaboemische landbouwvereeniging). — Voorts bevat No. 14: De cultuur der oliegrassen en de bereiding van hunne aetherische oliën, door Dr. A. W. K. de Jong. — De Swalötsche selectie-methode in de koffiecultuur, door T. Ottolander. — No. 15: Eenige aanteekeningen over coffea robusta, door D. Mac Gillavry. — Overzicht der debet- en creditposten inzake de Gouvernementscultures, in onze koloniale begrooting voor 1909. (Het voordeelig overschot van alle cultures samen, t.w. koffie, kina, boschwezen, guttapercha en cacoutchouc blijkt op slechts *f* 2.470.057 te worden geschat.) — No. 16: Overzicht van de conversie van voormalige huurlanden in erfpachtperceelen, door Mr. A. Paets tot Gansoyen. Iets over olie-fabricatie.

Van den inhoud van afl. 7 en 8 van het eenmaal 's maands verschijnend gedeelte wordt het volgende gememoreerd: Djamoer oepas op ficus elastica (met plaat), door Dr. Th. Wurth. — Rapport over de caoutchouc-tentoonstelling, gehouden van 14—26 September 1908 te Londen, door Dr. A. J. Ultée en Dr. P. Arens. — Schade van behangers-bijtjes aan thee- en cacaoplanten, door Dr. W. Docters van Leeuwen (met plaat). — De krulloten-ziekte der cacao in Suriname (met plaat), door Dr. D. de Lange Jr.

Het Recht in Ned.-Indië.

In afl. 1—4 (dl. 91) van dit rechtskundige tijdschrift schrijft Mr. G. André de la Porte eene verhandeling, getiteld: Beschouwingen over quasi-internationaal privaatrecht. — Mr. C. L. Dankmeijer over: Politiezorg of uitsluitend bevoegdheid der rechterlijke macht. — Voorts bevat dit Nr. de periodieke „Jurisprudentie", benevens het bekende Adres van den Raad van Justitie te Soerabaja behelzende het verzoek tot verbetering van de positie der rechterlijke ambtenaren. In de rubriek Boekaankondiging wordt met „groote belangstelling en ingenomenheid" melding gemaakt van de verschijning van deel I van Mr. J. H. Abendanon's Nederlandsch-Indische rechtspraak en rechtslitteratuur van 1849 tot 1907. Het slot dezer aankondiging luidt: „Wij mogen den heer Abendanon dankbaar zijn, dat hij zijn otium aan deze voor de rechtspraak zoo waardevolle uitgave heeft besteed en hopen, dat het hem gegeven moge zijn, zijne belofte om telken jaar een vervolg het licht te doen zien, gestand te doen."

Ten slotte nog den inhoud van enkele periodieken en afzonderlijke werken met betrekking op Oost-Indië.

Weekblad voor Indië. 5e jaarg., No. 38.

Over kolonisatie, door J. J. Meijer. Eene beschouwing, met als uitgangspunt het korten tijd geleden verschenen werk van Pierre Aubry, getiteld: La colonisation et les colonies. — Anna Schaffer (met portret). Japansche kunst. Tentoonstelling van 26 Nov.—10 Dec. door den Ned.-Indischen kunstkring te Batavia (met platen), door P. A. J. Mooijen. — De geschiedenis van Soerabaja (slot), door J. E. Jasper. — Indrukken van den Dag, door Chroniqueur.

Cultura. Februari 1909.

Opmerkingen omtrent de Gouvernements guttapercha-onderneming te Tjipetir, door A. J. E. Bruinsma.

Veeartsenijkundige Bladen voor Ned.-Indië. Deel 20, afl. 6.

Verslag over het 24e vereenigingsjaar der Vereeniging tot bevordering van Veeartsenijkunde in Ned.-Indië. De betrekking van Gouv.-Veearts in Ned.-Indië, door B. Vrijburg. — Dertiende jaarverslag van het Instituut Pasteur. — Staat der gevallen van besmettelijke veeziekten in Ned.-Indië, gedurende de maanden Mei—Aug. 1908. — Enz.

Handleiding ten gebruike bij het voorloopig onderzoek in strafzaken, door Mr. W. F. Haase en Mr. W. Boekhoudt. Derde uitgave. Nederlandsche en Maleische tekst. Batavia, G. Kolff en Co. 1908.

Vervolg op P. H. van der Kemp: De quarantaine- en epidemievoorschriften in Nederlandsch-Indië. Batavia, Landsdrukkerij. 1908.

Mededeelingen uitgaande van het Departement van Landbouw. No. 6: Tweede overzicht der schadelijke en nuttige insecten van Java, door Dr. J. C. Koningsberger. Batavia, G. Kolff en Co. 1908. Regenwaarnemingen in Nederlandsch-Indië, 29e jaargang 1907. Deel I. Dagelijksche regenval. Deel II. Uitkomsten. Bewerkt en uitgegeven door het Kon. magnetisch en meteorologisch Observatorium te Batavia. Batavia, Landsdrukkerij. 1908.

Algemeen verslag van het Europeesch middelbaar en lager onderwijs in Nederlandsch-Indië over 1907. Batavia, Landsdrukkerij. 1908.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

Daar zeker de talrijke lezers van Uw Weekblad zoowel hier als in Ned.-Indië, zich zullen verheugen over den bloei onzer N a t i o n a l e I n d u s t r i e, deel ik u het volgende mede:

Een zeldzaam voorbeeld van krachtigen vooruitgang, van verwonderlijk rassche uitbreiding harer zaken geeft ons de N.V. „Rijwielfabriek de Vierkleur."

In 1900 — dus betrekkelijk kort geleden — legde de heer N. Veenstra den grondslag door het openen eener inrichting aan de Franklinstraat te 's-Gravenhage. Toegerust met een dosis capaciteit en werkkracht, wist deze intelligente leider binnen zeer korten tijd zijn nieuwe onderneming zoover te sturen, dat de concurrentie er rekening mee diende te houden. Uitbreiding was toen reeds noodzakelijk, zoodat onder de firma Veenstra en Co. het huizencomplex, genummerd 33, 35, 37, 39 aan de Franklinstraat, in gebruik werd genomen.

Dat de vraag naar Vierkleur-rijwielen enorm toenam, blijkt uit den omzet, die in 1901 400, in 1902 800, in 1903 1700, in 1904 3200, en in 1905 4600 rijwielen bedroeg.

Het ligt voor de hand, dat zulk eene aanzienlijke stijging van productie opnieuw tot uitbreiding noodzaakte, temeer waar het te verwachten was, dat in de toekomst de omzet nog voortdurend zou blijven toenemen.

Want niettegenstaande het betrekkelijk kort bestaan der fabriek, werden deze rijwielen reeds gelauwerd door 37 eerste prijzen, w.o. de verguld zilveren medaille (hoogste onderscheiding) op de Internationale Tentoonstelling voor Sport enz. te Parijs in 1904, terwijl zij kort geleden den sportlievenden Brit in 't Cristial Palace te Londen op eigen terrein glansrijk versloeg en den Grand Prix met het daaraan verbonden eerekruis huiswaarts bracht.

In 1906 verrees dan ook aan de Laan van Meerdervoort, hoek Edisonstraat, eene nieuwe fabriek, eene oppervlakte beslaande van 1400 M2, en geheel ingericht volgens alle eischen der hygiëne, voorzien van de nieuwste machinerieën en berekend voor een productie-vermogen van 10.000 rijwielen per jaar.

Tegelijkertijd werd de firma omgezet in eene Naamlooze Vennootschap met den heer N. Veenstra aan het hoofd, die zeker niet nalaten zal, de fabriek steeds tot grooter bloei op te drijven.

P r o b a t u m e s t!

Een getrouw lezer-Vierkleur-fietsrijder.

VRAGENBUS.

Onder dankbetuiging voor de beantwoording mijner vragen, ben ik zoo vrij (l'appétit vient en mangeant) er nog een paar te stellen:

1o. Over nieuwe bronnen van bestaan in I n s u l i n d e wordt genoeg geschreven en gewreven. Het voorbeeld, door eenige energieke landgenooten gegeven, die indertijd naar D e l i gingen en zulke schitterende resultaten kregen, resultaten, welke door Gouvernementsondernemingen, met militair vertoon, waarschijnlijk nimmer zouden zijn behaald, doet mij de aandacht vestigen op een mogelijke a n a n a s-k u l t u u r op z e e r g r o o t e schaal. De heerlijke, saprijke O.-I. ananas, die, als zij goed rijp geplukt is, de koningin der vruchten mag worden genoemd, wordt nog zoo weinig benut. Is uit haar sap niet, door gisting, een drank te bereiden, welke alle wijnen in de schaduw zou stellen en evenzoo, door distillatie, een geestrijk vocht, overtreffende alle brandewijnen en rhums? Wie weet, welk een goudmijn daarin verborgen is.

2. Nu kom ik op mijn stokpaard: de a r è n p a l m. Wanneer die palmsoorten bij duizenden worden aangekweekt en uit het wunder-smakelijke sap op groote schaal stroop vervaardigd werd — een stroop, die niet alleen lekker, maar z e e r g e z o n d is, zou dat artikel dan geen toekomst hebben voor den wereldhandel, en dus evenzeer een rijke bron van welvaart kunnen worden? Altijd veronderstellende, dat de roofzuchtige fiskus er zijn klauwen niet te forsch inslaat.

Zutphen, 12 Febr. '09.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Deskundigen onder onze lezers zouden inzender, en zeker velen met hem, zeer verplichten met antwoord op deze vragen te geven. Red.-Com.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 19 Januari 1909. No. 5.

Dit Nr. bevat het Kon. Besluit, waarbij de Minister van Koloniën wordt gemachtigd om op aanvraag van den Gouv. Gen. van Ned.-Indië, doctoren in de rechtswetenschap of in de Staatswetenschap ter beschikking van dien Landvoogd te stellen, ten einde daar te lande geplaatst te worden bij den bureaudienst, waaronder begrepen de dienst ter griffie van het Hoog Gerechtshof en van Europeesche of Inlandsche rechtbanken. Zoomede een aantal bepalingen aan deze uitzending verbonden.

Een Ordonnantie, betreffende een te heffen belasting op het slachten van rundvee, buffels en tamme varkens in de residentie Djambi.

Een idem, waarbij het pachtgebied in de residentie Oost kunst van Sumatra met sommige middelen wordt uitgebreid.

Een idem, waarbij de inheemsche Inlanders in de res. Oostkust van Sumatra, voor zoover zij rechtstreeksche onderdanen zijn van het Ned.-Ind. Gouv., worden onderworpen aan de belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten.

Benoemingen, enz.

Ontslagen: op verzoek eervol, de opziener bij de in- en uitvoerrechten H. A. Paulus; de klerk bij de S. S. op Java Ch. A. V. Schemering Reelfs; de idem bij den post- en telegraafdienst G. P. J. Lemette.

Ontheven: van zijn functie als machinist bij de tinwinning op Banka A. F. Hauwert.

Benoemd: tot 2en Commies bij de Alg. Rekenkamer H. P. M. Kim; tot opzichter B. O. W., A. L. Lemaire; P. Ph. Pattiwael Westerloo; W. G. P. de Scheemaker; J. F. de Ledu en F. J. G. Harms; tot lid van den landraad te Tandjong Balei (Oostkust van Sumatra), de controleurs V. Obdeyn en J. G. Larive; tot resident van Soerakarta, G. F. van Wijk; tot lid van den gemeenteraad van Soerabaja, G. S. Heymering; tot translateur voor de Soendasche taal te Batavia, J. Hendriks

Geplaatst: in de residentie Tapanoeli de contr. G. A. van Nouhuijs; in de residentie Oostkust van Sumatra de idem L. van Kesteren.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Madioen, W. L. Olthof; te Blitar J. H. Kok; te Meester-Cornelis A. N. Merkelbach; te Batavia J. H. V. Meijer; tot hulponderwijzeres Mej. A. A. van Lakerveld; tot mantri bij de burgerl. vee-artsenijk. dienst, Raden Wirjowerdojo.

Overgeplaatst: naar Soerabaja, de ingenieur B. O. W., Jhr. P. J. Boreel.

Benoemd: bij de S. S. op Java, tot telegraaf-opzichter F. J. Weijnschenk; tot commies N. J. Tönjes; tot machinist 1e kl. A. L. Valkenhof; tot 2en id. H. A. Versigny; tot 3en id. W. A. F. L. Chevallier.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, een jaar verlof naar Europa aan de kapt. der Inf. F. C. H. Hirschmann.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der cavalerie J. Amesz; onder toekenning van den titulairen rang van ritmeester.

Overgeplaatst: bij den generalen staf de kapt. der Inf. S. H. Schutstal van Woudenberg.

Uit de Javasche Courant van 15 Jan. 1909.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol, de 1e commies bij de Alg. Rekenkamer J. C. Salomonsz; de klerk bij de S. S. op Java J. F. Gabeler.

Benoemd: tot ass.-res. der Zuiderdistricten (Celebes), P. van Tubbergen; der Oosterdistricten A.

M. Zandveld; tot lid van den gemeenteraad van Bandoeng Raden Rangga Danoekoesoemah; van den gewestelijken raad van Besoeki L. Adam; van den gemeenteraad van Magelang Raden Tjokro di Moeljo.

Gesteld: ter beschikking van den Algemeenen Secretaris Mr. Ch. F. P. Bodemeijer.

Ontslagen: het geschorste districtshoofd in de afd. Semangka (Lampongs) Mohamad Anoewar.

Benoemd: tot regent van Tanette, afd. Saleijer, Pattalawang Kraeng Tinggi; tot agent voor de afd. Tegal der Wees- en Boedelkamer te Semarang G. A. K. Rudolph.

Ontslagen: op verzoek eervol als zoodanig J. A. Claase.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol, de officier van gezondheid 2e kl. R. Abma.

Bevorderd: tot majoor de kapitein der artillerie J. F. Baerveldt; tot 1en luit.-magazijnmeester bij de militaire administratie de 2e luit. C. J. Saraber.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 19 Januari 1909;
Het Nieuws v/d Dag v. N.-I., idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Sumatrapost idem;
Het Soer Handelsblad t/m 18 Januari;
De Ind. Mercuur no. 7;
De Javasche Courant no. 4 t/m 6;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 2 en 3;
Handelsberichten van het Ministerie v. Landbouw No. 100, 1 Februari.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het s.s. „Goentoer”; gezagvoerder P. de Boer. Van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

Mevrouw M. J. Weyers—Heyblom; Mevrouw H. J. S. Otto—Yoemg en 3 k.; W. van der Haas; H. L. M. Schaepman; D. Heuvelink; W. Hendrikse; D. Passenier; H. de Vries.

Te Southampton schepen zich in:

Th. Hocking; F. C. Dosell.

Naar Tanger:

I. R. Walrond; C. R. Hargreaves. echtg. en 2 dochters; G. H. Wilson; H. Smeddle.

Te Marseille zullen zich inschepen:

Mevrouw Wed. J. C. M. Schell—Van Tooren; Herm. Rosenthal; L. J. E. E. van den Elst; J. van der Zande en echtg.; Edw. F. Bailey; W. A. Penard met echtg. en 1 k.; C. L. M. Bijl de Vroe; A. A. Bouvy; Mej. E. Kruseman; C. G. P. van Goor; N. Comparyen, met echtg. en 3 k.; C. H. de Goeje met echtg.; E. Tielenius Kruythoff met echtg.; F. H. Dixon; H. C. Surie met echtg.; J. M. Gulcher; Dr. T. A. F. Scharenberg, wet echtg. en 1 k.; A. van der Sluis en M. W. Etty; A. J. Muskens; J. A. Lohr; J. E. Loth; J. F. Hackfoort; B. Brutel de la Rivière, J. A. de Rooy; A. P. Barendregt met echtg.; H. M. Vos met echtg.; J. E. Scheffer; A. van Staveren; W. H. Spanjaard; A. Slotemaker.

Passagierslijst van het ss. „Prins Willem V”, gezagvoerder J. C. Metus, van West-Indië naar Amsterdam.

*H. Benjamins en echtgenoote; *Mevrouw Coock; *D. M. Damstra; *T. Heuer; James C. Cunningham; L. J. Gorgel; H. Bemmelzwaal.

* gemerkt ontscheept te Havre.

VACANT.